

Н.М.Нос

Національний педагогічний університет ім. М.П.Драгоманова

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСНОВНИХ ГЕРМЕНЕВТИЧНИХ КАТЕГОРІЙ В ДОБУ ПОСТМОДЕРНУ

У статті автор аналізує трансформації класичних понять герменевтики таких як “текст”, “контекст”, “інтертекст”, “твір”, “автор” тощо при здійсненні переходу до герменевтики Постмодерну.

Ключові слова: *герменевтика, постгерменевтика, розуміння, текст, дискурс, контекст, інтертекст.*

Постановка проблеми. Вивчення герменевтики доби Постмодерну визначається ускладнюючими моментами. Логічно виникає колізія визначення мовлення постмодерністів про текст, дискурс, розуміння, інтерпретацію т.п. як герменевтику.

Розгортаючи дослідження герменевтики доби Постмодерну, насамперед постає потреба проаналізувати трансформації класичних понять герменевтики таких як “текст”, “контекст”, “інтертекст”, “твір”, “автор” тощо при здійсненні переходу від герменевтики М.Гайдеггера та Г.-Г.Гадамера до структуралізму Р.Барта, Ж.Лакана та М.Фуко, деконструктивізму Ж.Дерріда, наратології Ж.Ліотара, теорії комунікативних дій Ю.Габермаса. У процесі цього розгляду стає можливим визначити внесок головних авторів Постмодерну у розвиток власне герменевтичної методології – як у психоаналізі Ж.Лакана, археології знання М.Фуко, так і семіотичній герменевтиці Р.Барта та деконструкції Ж.Дерріда, наратологічній філософії Ж.Ліотара, комунікативній філософії Ю.Габермаса.

Виклад головного матеріалу. Головними категоріями, які стали центральними темами обговорення і дослідження в постмодернізмі, є насамперед: текст як основна категорія не лише літературного твору, але загальнокультурної реальності, основна форма знання; похідні від нього поняття – контекст, інтертекст, твір, автор; дискурс, який як основний об’єкт вивчення заступає місце тексту і відіграє роль головного інтегратора відношення знання та влади. Особливо значних трансформацій зазнав текст. Тому наше дослідження ми почнемо з розгляду проблематики тексту в філософії доби Постмодерну.

Гуманітаристика, освоюючи традиційні для природознавства методи емпіричного дослідження (спостереження, вимірювання, експеримент), одночасно виявила свою специфіку шляхом виділення спеціального метода, який був названий “аналіз текстів” (І.Касавін). “Оскільки мовна діяльність в більшості випадків недоступна для безпосереднього спостереження, доводиться рахуватися з писаними текстами як єдиними джерелами...лінгвістичні питання цікаві всім..., хто має справу з текстами” [цит. за : 4, с. 12-13]. Саме ця специфіка гуманітарних наук, розвинена завдяки лінгвістиці та філософській герменевтиці, виявила свою проблематичність. Жодні результати експериментів чи спостережень не могли зрівнятися з текстом в полісемантичності, в багатоманітності можливих інтерпретацій, в невизначеності розуміння. Для подолання цих складностей потрібно пройти важкий шлях і зрозуміти важливість аналізу умов та механізмів породження тексту, зв’язку значення і розуміння, відношень між мовною та немовною діяльністю.

Отож, розгляд проблеми тексту у аспекті досліджень предмету і структури тексту виник в контексті прагнення до науковості гуманітарних наук. Без аналізу значення і смислу, а відповідно і розуміння тексту, важко дати більш-менш цілісне уявлення про природу текстуальності. Ця проблема також виходить за межі лише філософської герменевтики і є міждисциплінарним простором перетину семіотики, лінгвістики і психології, не кажучи вже про інші дисципліни. Існує загальна згода, що поняття значення можна віднести до окремих слів, але варто говорити про значення певних синтаксичних цілісностей: слова отримують певне значення в контексті, або навіть в історії своєї контекстуальної інтерпретації.

“Значення – це властивість тексту, але не самого по собі, а включеного в знакову діяльність і комунікацію і в відносини з зовнішнім оточенням” [4, с. 147]. Тоді текст є такою ж умовою розуміння, як процес розуміння – умовою існування тексту як такого. Але

і тут варто згадати про те, що акт розуміння (як стихійний, безпосередній і навіть несвідомий) відрізняється від акту інтерпретації (як рефлексивно-теоретичної процедури).

У цьому аспекті постало питання про особливості власне філософського погляду на проблему тексту. Філософ, на відміну від лінгвіста, психолога, соціолога і т.д., які проблематизують лише певний вимір буття тексту, звертає увагу на всю систему відношень “читач-текст-значення-мовна діяльність-контекст”. За текстом проглядається особистість і біографія автора, стиль і манера письма, культурні реалії та епохи, соціальні системи.

Філософія розширює поняття тексту до поняття культурного об’єкту взагалі. В силу цього, осягнення “справжньої природи” тексту як певного ізольованого предмету виявляється практично неможливим. І тому виникає взаємопроникнення понять, певна невизначеність, яка містить в собі плюральність значень та смислів що вкладаються в певне поняття. Філософія доводить до своєрідної універсалізації поняття “текст-дискурс-контекст”. Дискурс, який раніше протиставлявся тексту, розглядається як текст в процесі його формування, і тим самим в теорію тексту включається теорія дискурсу. Далі, текст отримує смисл завдяки різноманітним контекстам, і теорії контексту інтегруються в лінгвістику тексту і методологію його розуміння і інтерпретації. В свою чергу, теорія дискурсу претендує на те, щоб вмістити в себе текст і контекст і стати теорією їх динамічно зрозумілої взаємодії. Нарешті, контекстуалізм, розвинувшись до глобальної методологічної програми, демонструє свою здатність включити в себе текст разом з дискурсом оскільки вони отримують смисл тільки завдяки контексту.

Світ, осягнений як текст, представляє собою універсальний контекст нашого мовлення; текст, осягнений як світ – універсальний контекст нашого життя. Значний прорив у аналізі тексту як суспільно-історичного феномену здійснили М.Фуко, Ж.Лакан. Вони намагалися викрити у тексті його підтекстуальну та контекстуальну структури, не виступаючи за межі текстуального аналізу, але мислячи підтекст, контекст тощо як сам текст у своєму не проявленому, несвідомому, лакунарному стані. Лакан приступає до аналізу з боку викриття психологічних та психоаналітичних підґрунть, Фуко висуває методологію аналізу тексту через призму взаємовідносин влади та знання, прихованих мовно-силових практик побудови тексту. За Фуко, автор – це всього лише функціональний принцип. Це не метафізична величина, не безумовна константа. Ім’я автора виконує встановлену роль по відношенню до дискурсу, дозволяючи класифікувати тексти, групувати їх і приводити в певні відношення між собою. Це дозволяє відокремити тексти, наприклад, Гіппократа від текстів інших авторів. Ж.Дерріда відходить від аналізу тексту. Замість тексту він аналізує письмо, яке презентує не тотожність та присутність смислових значень, а відмінність та відсутність, перервність процедур означення та артикуляції. Текст для Дерріда є місцем буття письма, поза яким ніщо не існує, який охоплює всю повноту буття текстуальності.

Загалом можна сказати, що у філософів постмодерну відбувається зсув від аналізу тексту як місця зустрічі автора та читача, у якому виявляється певний смисл, що підлягає принципово можливому розумінню, до аналізу над-, або підтекстуальних систем, які охоплюють буття тексту з-поза самого тексту – мови, письма, суспільно-історичних практик, відношень влади та знання. Базовими поняттями при зверненні до тексту стає мова або письмо, довкола текстуальні конотати та денотати.

Таким чином, користуючись категоріями класичної герменевтики, мовлення про текст розвивається у дослідженні структур, які обумовлюють та конструюють текст. Він перестає бути базовим атомарним фактом герменевтичного дослідження, але суперпозицією, кінцевим результатом багатьох подій, які відбуваються у просторах мови, культури, політики та історії.

Дослідження тексту виявляє в собі сліди – мови, діяхронічного аспекту з одного боку, і умов, оточення, контексту, синхронічного контексту – з іншого. Саме контекст пропонуємо більш детально розглянути далі.

Філософська герменевтика з її наполегливим вслуховуванням в мову, зверталася до неї, усвідомлюючи, що мова – зовсім не безпроблемний засіб самовираження та комунікації, але складний об'єкт, що саморозвивається. Для входження в контакт з ним вимагається особливе мистецтво. Дана складність мови і тексту висвітлюється особливо яскраво, коли їх контекст втрачає попередню очевидність. Зазначення контекстуальної відносності слова, речення, тексту віднині перетворюється в методологічну максиму, бо мова живе в багатьох в різному ступені конотативних та денотативних контекстах, які взаємоперетинаються. Програма постгерменевтики будується довкола понять розуміння та інтерпретації, прояснення яких відбувається шляхом звертання до, здавалося б, самоочевидного поняття контексту. Не дивлячись на міждисциплінарність цього поняття (адже його використовують: епістемологія, лінгвістика, соціальна антропологія, психологія, історія науки, когнітивістика, історія філософії і навіть теологія) все ж саме герменевтика може по праву назвати поняття контексту таким, що виходить з її предмету.

Проблема контексту була присутня і в герменевтиці Ф.Шлейєрмахера, яка виходила з відмінності процесів тлумачення. Пригадаймо, “граматична”, або “об’єктивна”, інтерпретація полягає в лінгвістичному тлумаченні мовної форми тексту, аналізі правильного використання слів, виявлення справжнього авторського смислу. “Технічна” (“психологічна”, “суб’єктивна”) інтерпретація покликана розкрити особистість автора в її специфічності і його стиль як єдність мови і уявлень, здійснити “перетворення” інтерпретатора в автора. *Перші контексти*, пов’язані з позицією інтерпретатора, є належними останньому специфічними умовами і передумовами (його індивідуальне знання, мовний талант, талант знання людських особливостей). *Другі контексти* відкриваються в самому процесі тлумачення, який спрямований на те, щоб в коловороті цілого і частини, спробувати зрозуміти стихію мови та її зовнішні взаємозв’язки і навики. В мові конструюються безпосередні контексти тексту і за допомогою мови реконструюються її опосередковані контексти та підтексти. Контексти, створюючи смисл тексту, демонструють сам текст.

М.Гайдеггер, замінюючи поняття суб’єкта, “тут-буттям” (Dasein), замінює гносеологічну орієнтацію Ф.Шлейєрмахера на екзистенціальну. Dasein виділяє себе з іншого існуючого тим, що він “онтологічний”, тобто існує в розумінні буття і в діяльності в світі. Його контексти утворюють модальності буття-в-світі: “страх”, “турбота”, “розуміння”, “мовлення” і т.д., в яких розкриваються буттєві можливості як інших, так і його власні. По відношенні до цих екзистенціальних контекстів, які центруються навколо суб’єкта і є необхідними для обґрунтування смисла і його розуміння, всі інші, об’єктивовані і когнітивні контексти є вторинними.

Гайдеггерівська тематика історії та історичності підхоплюється Г.-Г.Гадамером і по-новому тлумачиться по відношенню до герменевтичного досвіду. Поняття герменев-

ичної ситуації і принцип впливу історії артикулюють історичність контекстів, які конституюють розуміння. Принцип впливу історії – зіткнення традицій предмета з індивідуальною історичністю інтерпретатора. Ситуація – це місце, яке обмежує можливості зору. Те, що може бути побачене, це горизонт, коло зору, який включає в себе і водночас обмежує все, що можна побачити з даного пункту. Мова, а не екзистенційні зв'язки, як у М.Гайдеггера, – це основа будь-якого досвіду. Історичність і конечність мови визначають не тільки наш доступ до світу; в мові отримують осмислений образ традиції, в яких ми зустрічаємося з будь-якого роду історичністю, і також герменевтичні ситуації, в які ми вбудовані. “Буття, доступне для розуміння, є мова” [2, с. 450]. Отже, традиції, вплив історії, герменевтична ситуація, мова є тими контекстами, в яких виробляються смисли і здійснюється герменевтичний досвід. Проблема контексту, будучи герменевтичною проблемою не обмежується континентальною (німецькомовною) герменевтикою.

Витлумачена як філософія мови, герменевтика отримує розповсюдження і в аналітичній (лінгвістичній) філософії, для якої поняття контексту є не менш значимим. Історично воно розроблялося в школі британського контекстуалізму (Дж.Ферс, Б.Малиновський).

Сучасні аналітичні дискусії ґрунтуються на зіткненні позицій, які йдуть від Д.Юма (скептицизм), Дж.Мура (здоровий глузд) і Л.Вітгенштейна (ідея контексту). Контекстуалізм підкреслює залежність смислу і одиниць мови від ситуації використання, культури. Скептицизм доводить програму контекстуалізму до релятивізму. Філософія здорового глузду заперечує необхідність контекстуального підходу [див.: 4, с. 221-222]. Соціальні антропологи, як правило, зводять виміри контексту до чотирьох основних: (1) це оточення, або соціальні чи просторові рамки, в яких відбуваються інтеракції. (2) це поведінкове середовище, тобто спосіб, яким учасники використовують свої тіла та поведінку як ресурси для організації розмови (жести, погляди, пози). (3) мовний контекст. (4) екстраситуаційний контекст, або те, що варто було б назвати контекстом культури. Адже адекватне розуміння будь-якої інтеракції вимагає фонового знання [див.: 3, с. 234].

Головним елементом доволатекстуальної реальності, який, з одного боку, визначає текст, а з іншого боку, у добу Постмодерну, заступає місце тексту, як основної одиниці аналізу герменевтичної науки, є дискурс. Саме дискурс постає у творах Ж.Лакана, М.Фуко, Ж.Дерріда, Ж.Дельоза головним явищем мовно-культурно-історичної взаємодії, ключовим принципом будь-якої мовної та епістемної практики.

Філософський аналіз дискурсу означає крок в сторону від традиційної академічної філософії у напрямку того, що інколи презирливо називають “постмодернізмом”. Насправді, це поняття відрізняє висока ступінь невизначеності і дискусійності; не є зрозумілим і його теоретичний статус – можливо це просто знак приналежності до філософської “попси” (згадаємо, що часто роботи філософів-постмодерністів все ж не могли віднести чітко або до художньої літератури / публіцистики або до наукових праць). Під питанням залишається і його дисциплінарний статус. Без сумніву можна констатувати тільки наступне. Підвищений інтерес до дискурсу – наслідок ряду інтелектуальних і соціальних факторів: сучасних технологій зв'язку і влади ЗМІ, активної міждисциплінарної дифузії, лінгвістичного повороту в філософії і введення терміну “комунікація” в філософське використання. Існує велика кількість “теорій” і “дефініцій” дискурсу, як і його визначень. Найбільш загальноприйняте (за І.Касавіним) з них ідентифікує дискурс з аргументатив-

ною комунікацією. Термін “дискурс” *discursus* (лат.) – перекладається як обговорення, переговори або навіть суперечка. Вперше, як термін, у цьому значенні почав використовуватися в епоху Відродження. До нього додавалися і інші відтінки смислу: говорити про речі суспільні так, як це відповідає їх природі.

На початку Нового часу з дискурсом стали пов'язувати обговорення наукових проблем в типовому для тієї епохи есеїстичному стилі з використанням національної мови. Ця зміна стилю роздумів відбувалася паралельно з крахом середньовічної картини світу і жорсткої дисциплінарної структури середньовічної вченості, з відмовою від анонімності і віднайденням значимості індивідуального авторства тексту. Одночасно відбувалася догматизація самого дискурсу, яка призвела його до іншого розуміння. “Дискурсивним” стало називатися таке систематичне, методичне і особливо понятійне мислення, яке послідовно, по частинам репрезентує певне ціле і тим самим робить його пізнаваним. Дискурс як монологічно побудоване мовлення, як письмо, як систематичний трактат надалі протиставляється усній розмові, діалогові.

В XIX столітті з форми презентації точних наук майже повністю виключається літературність. Дискурс мігрує в область естетичного, в сферу реалістичного і натуралістичного французького роману і готує стилістичну базу для гуманітарних наук, які як раз проходять процес формування.

В XX століття виникають численні теорії дискурсу, які переважно відносяться до двох напрямків. По-перше, це німецька школа, яка спираючись на І.Канта і англо-американські теорії мовних актів, формулювала етичні принципи дискурсу в рамках теорії комунікативної дії. (Габермас). По-друге, мова йдеться про французьку школу дискурс-аналізу (Фуко), яка поєднує критику раціональності Ф.Ніцше і М.Гайдеггера зі структуралізмом, зрозумілим постмодерністськи і отожднює дискурс з феноменом влади. Нарешті, поняття дискурсу потрапляє в психологію, етнографію та інші соціально-гуманітарні науки, а також в теологію. В цілому, як вважає В.Мароші, є очевидними дві тенденції, які можуть зійтись воєдино і розійтись: називати “дискурсом”: будь-яку мовленнєву (комунікативну) практику, включаючи сюди і невербальні одиниці (жест, міміка, рух), і обмежити сферу дискурсу “дискурсивним” (логіко-формалізованим, понятійним, термінологічним і т.д.).

І.Касавін виділяє наступні типи дискурсу: тип, який визначається відносно тексту, можна назвати *текстуальним*. В ньому знаходить реалізацію процес внутрішнього соціального виробництва смислів. Комбінування текстів є універсальним методом ведення дискурсу. Створення “вторинних текстів” є продуктом текстуального дискурсу.

Визначаючи дискурс відносно ситуації, ми отримуємо *ситуаційний дискурс*. Його місце – сфера соціальної практики, а основна функція полягає в спонуканні до дії. Судова риторика, дискусії в колективі, вияснення стосунків з близькими: смисл мовлення визначається потребами комунікації і вирішення практичних проблем.

Інтерпретативний дискурс є результатом визначення дискурсу відносно смислу. Місце такого дискурсу – ситуації розуміння в усіх частинах життя, в науці і літературі, в міжкультурній взаємодії. Це форма внутрішньо-соціального виробництва знання по створенню первинних текстів.

І, нарешті, ще один тип дискурсу визначається відносно контекста. Це *контекстуальний дискурс* як форма зовнішньо-соціального виробництва знання, яка є процедурою

оперування з контекстом: контекстуалізація, деконтекстуалізація, реконтекстуалізація. Тут ресурсом у сфері реалізації дискурсу виступає контекст культури: одні знакові системи протиставляються іншим (таким чином, в сучасних постановках В.Шекспіра носять джинси і дивляться телевізор; так сучасна теологія використовує наукові знання).

Характерною рисою дискурсу є його суттєва моральна, політична, соціальна завантаженість. Звідси і зростає те, що отримало назву “дискурс-етики” Ю.Габермаса та К.-О.Апеля. Передумови, на основі яких будується “рефлексивне поняття дискурсу”, є частиною комунікаційної теорії Апеля-Габермаса (на відміну від історико-аналітичного “формаційного поняття дискурсу” М.Фуко). У Фуко дискурс – це і те, що створено з сукупностей знаків, і сукупність актів формулювання, ряд пропозицій або суджень; створених сукупністю послідовностей знаків, що представляють собою висловлювання; і сукупністю висловлювань, які підпорядковуються одній і тій же системі формування. Ці висловлювання залежать від однієї і тієї ж дискурсивної формації, яка є принципом розсіювання та розміщення висловлювань. Дискурс створений обмеженням числом висловлювань. Він історичний, його можна назвати фрагментом історії, її єдністю і перервністю. Фуко розглядає буття та діяльність дискурсу як автономні від суб’єкту, від мови та текстів дискурсу. Навпаки, дискурс визначає їх. Проте дискурс для Фуко постає у більш широких сукупностях – епістемах, конкретних суспільно-історичних системах зв’язку влади, знання та мови, розглядаючи їх на прикладах природознавства, історії, психіатрії та політекономії. Правила формації понять, висловлювань, суджень та парадигм визначаються самим процесом дискурсивної формації, незалежно від зацікавленостей суб’єкта. Дискурс медицини, наприклад, формується за закономірностями, закладеними – не в природі предмету, а в необхідних синтаксичних, граматичних та морфологічних зв’язках медичної мови, які імплікують конструювання подальших суджень.

Поняття дискурсу переживає, без сумнівів, інфляцію і йому не вдасться приписати однозначне застосування, – так звучить розповсюджена сьогодні точка зору. Поняття дискурсу, більшої мірою виявляється знаковим для соціально-політичного дослідження, яке орієнтоване не стільки чіткою методологією, скільки актуальною суспільною проблематикою. “В обох відомих таборах (німецька і французька школи дискурс-аналізу) поняття дискурсу займає місце, яке, власне кажучи, має займати аналіз суспільних інститутів і відносин влади” [цит. за : 4, с. 142]. Для прояснення дискурсу важливу роль відіграє старе поняття правил, яке є висхідним ще від Л.Вітгенштайна; саме з мовних правил, структури мови дискурс-теоретики прагнуть вивести структуру соціальної події, звертаючись до предметно-орієнтованої семантики окремих знаків. Так як дискурс структурується правилами, то розуміння цих правил є моделлю розуміння соціальних відносин. Саме соціальні правила, несвідомі, недискурсивні, внутрішньо притаманні соціальній діяльності і утворюють підґрунтя для експліцитних дискурсивних правил (норм, законів і т.д.), які, на відміну від мовних правил, носять характер санкціонування і є формою практично-духовної свідомості [див.: 3, с. 359].

З цього випливає, що дискурси мають бути диференційовані згідно предметним областям, суб’єктам, ситуаціям, і тому дискурс має визначатися не лише науково, адже його учасниками можуть бути прості громадяни, не експерти. Теоретик дискурсу розглядає і досліджує його правила оскільки дискурс представляє собою живу діяльність, а не кінцевий результат, а тому необхідно забезпечити загальну платформу дискурсу. Відмін-

ність культурних традицій і соціальних установок не дозволяють будувати обговорення важливих проблем так, щоб вони могли бути почуті людьми, які належать до іншої культури і соціуму. А це робить дискурс, як правило, безглуздим.

Швидко і широке розповсюдження терміну “дискурс” в гуманітарних науках підводить його до проблеми філософського осмислення. Але дискурс і текст є поняттями, які лише частково перетинаються. Дискурс – це незакінчений, живий текст, який береться в момент його безпосередньої включеності в акт комунікації, в ході його взаємодії з контекстом.

Від дискурсу також відрізняється текст, який уже відчужений від автора просторовими, часовими та іншими характеристиками-параметрами. Щоб зрозуміти дискурс, можна просто задати питання людині, яка говорить; розуміння ж тексту вимагає контексту, контекстуалізації листа, яка можлива лише в процесі соціокультурної реконструкції. В цьому сенсі немає усних текстів, оскільки доступ до будь-якого тексту можливий лише через об’єктивованого носія. Усним в буквальному сенсі, тобто незавершеним, живим може бути лише дискурс. І сам процес письма є дискурсом, оскільки він ще не завершений, пов’язаний з автором (наприклад, це процес записування чогось на дошці вчителем перед учнями).

Мета сучасного дискурс-аналізу в широкому сенсі – розплутати, або хоча б частково прояснити цю таємницю, тобто описати гру, уточнити правила, які часто залишаються непроясненими, окреслити її межі і виявити її учасників, тренерів, суддів. Мета філософського осмислення поняття дискурсу дещо інша. Філософія не створює наукової теорії дискурсу, але проблематизує саму цю можливість.

Вона починається з того, що проводить відмінність між дискурсом та текстом як динамічними і статичними елементами мови. Дискурс для свого розуміння вимагає діалогу з іншим, текст – діалогу з самим собою (саморефлексії, інтерпретації). Сама ж діяльність рефлексії чи інтерпретації може бути зрозуміла як дискурс з приводу тексту, контексту або смислу. Тоді динаміка дискурсу буде переміщеною з одного типу дискурсу на інший. Вона виявляється обманом змісту між синтаксисом, семантикою та прагматикою, між текстом, контекстом та смислом. Дискурс – посередницька ланка між текстом та контекстом, яка дозволяє зробити один текст контекстом іншого, задіяти контекст в текст, внести елементи тексту в немовні контексти, надати смисл тексту і оточуючому світові.

Одночасно міграційна природа дискурсу проявляє себе в тому, що дискурс, всупереч вищесказаному, не може бути строго протиставлений тексту і контексту. Дискурс є також різноманітним використанням текстів і їх створенням, і дискурс утворює діяльнісно-комунікативний контекст, який безпосередньо супроводжує текст або існує в якості прихованого підтексту.

Філософу відмінність дискурсу від тексту взагалі нагадує як раз про те, що відмежовує філософське мислення від буденного і наукового. Філософська рефлексія, часто стаючи перед нами у формі закінченого тексту і впорядкованого, раціонального розмірковування, все ж відрізняється своєю принциповою незавершеністю. Вона виражена в прагненні не будувати закінчені теорії, але ставити і розробляти проблеми, піддавати сумніву, звертати увагу на те, що випадає з соціологічного фокусу уваги. Ця незавершеність, що характеризує філософське мислення взагалі, не є неопрацьованістю, яка буде

колись подолана. Це форма відкритості, яка над крапкою надає перевагу питанню, яка навмисно перетворює крапку в питання, межі будь-якого тексту розширюючи до контурів культурного об'єкту, а культурний об'єкт до світу взагалі. І особливо явно ця тенденція проявляється в наш час, час дискурсу, коли на цій принциповій відкритості акцентується увага, зокрема і самих філософів.

Висновки. Мовлення про текст розвивається у дослідженні структур, які обумовлюють та конструюють текст. Він перестає бути базовим атомарним фактом герменевтичного дослідження, але суперпозицією, кінцевим результатом багатьох подій, які відбуваються у просторах мови, культури, політики та історії.

Дискурс – це і те, що створено з сукупностей знаків, і сукупність актів формулювання, ряд пропозицій або суджень, сукупністю послідовностей знаків, що представляють собою висловлювання.

Дискурс автономний від суб'єкту, від мови та текстів дискурсу. Навпаки, дискурс визначає їх. Проте дискурс постає у більш широких сукупностях – епістемах, конкретних суспільно-історичних системах зв'язку влади, знання та мови

Текст перестає бути одкровенням, сутнісним повідомленням, він девальвується у власній цінності, відбувається девальвація цінності тексту, традиційних категорій герменевтики та її самої як філософської методології

Герменевтика у добу Постмодерну стає постгерменевтикою, яка ставить на меті не стільки розуміння та розкриття справжнього повідомлення, скільки використання для побудови власних суджень та викриття не-цілісності та не-справжності повідомлення.

Література:

1. Барт Р. Избранные работы: Семиотика: Поэтика (1977) / Р. Барт ; [пер. с фр., сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. Косикова]. — М. : Прогресс, 1989. — С. 413-422.
2. Гадамер Г. Г. Истина и метод : в 2 т. / Г.-Г. Гадамер. — К. : Юніверс, 2000 — Т. 1 : Герменевтика I : Основы философской герменевтики ; [пер. з нім. О. Мокровольський ; ред. С. Жолоб]. — 2000. — 457, [1] с.
3. Історія філософії / [Волинка Г. І., Гусев В. І., Мозгова Н. Г., Огородник І. В., Федів Ю. О.] ; за ред. Г. І. Волинка. — К. : "Каравела", 2006. — 480 с.
4. Касавин И. Т. Текст. Дискурс. Контекст. Введение в социальную эпистемологию языка / И. Т. Касавин. — М. : «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2008. — 544 с.

Annotation

Nos. N. *The transformation of hermeneutical categories at the postmodern period. The author of the article examines the transformation of the classical concepts of hermeneutics such as "text", "context", "intertext", "composition", "author", etc. when making the transition to postmodern hermeneutics.*

Key words: *hermeneutics, posthermeneutics, understanding, text, discourse, context, intertext.*